

Київський національний торговельно-економічний університет

Кафедра економіки та фінансів підприємства

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

Планування доходів підприємства від реалізації продукції

за матеріалами ПрАТ «Укргідроенерго», Київська обл., м. Вишгород

Студентки 2 курсу, 1м групи,
спеціальності 051 Економіка
спеціалізації «Економіка та безпека
бізнесу»
заочної форми навчання

Литвиненко Анастасії
Василівни

Науковий керівник -
д-р екон. наук, проф.

Блакита Ганна
Владиславівна

Гарант освітньої програми -
д-р екон. наук, проф.

Блакита Ганна
Владиславівна

Київ 2020

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПЛАНУВАННЯ ДОХОДІВ ПІДПРИЄМСТВА ВІД РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОДУКЦІЇ	6
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ДОХОДІВ ПІДПРИЄМСТВА ВІД РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОДУКЦІЇ	12
2.1. Аналіз динаміки обсягів доходів від реалізації продукції ПрАТ «Укргідроенерго».....	12
2.2. Оцінка факторів впливу на динаміку доходів від реалізації продукції ПрАТ «Укргідроенерго».....	18
2.3. Оцінка ефективності планування доходів від реалізації продукції ПрАТ «Укргідроенерго».....	28
РОЗДІЛ 3. ПЛАНУВАННЯ ДОХОДУ ПІДПРИЄМСТВА ВІД РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОДУКЦІЇ	31
3.1. Обґрунтування цільових показників доходів від реалізації продукції ПрАТ «Укргідроенерго».....	31
3.2. Шляхи досягнення цільових параметрів доходів від реалізації продукції ПрАТ «Укргідроенерго» на майбутній період.....	38
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ.....	44
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	47
ДОДАТКИ.....	52

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Основною метою діяльності будь-якого підприємства є отримання надходжень, які є запорукою стабільного фінансового стану та можливістю для розвитку. Доходи від реалізації продукції є основним джерелом надходження грошових коштів для кожного торговельного підприємства. Саме тому можна зазначити, що планування доходів від реалізації продукції є важливим етапом управління підприємством, який дозволяє передбачити його майбутній стан, проблемні місця та можливості з якими воно може зіткнутися у майбутньому.

Таким чином, актуальність теми випускної кваліфікаційної роботи полягає у необхідності підприємців обрати та опанувати дієві методи планування доходів від реалізації продукції, враховуючи специфіку їх підприємства.

Питаннями управління та планування доходів підприємства займалися такі науковці, як: І. М. Бойчик [1], В. С. Марцин [2], Г. М. Азаренкова [3], О. В. Побережець [4], Н. В. Гуріна [5], С. М. Бортнік [6], Я. І. Костецький [7], І. В. Блонська [8], В. М. Гриньова [9], Н. М. Гаркуша [10], В. І. Куцик [11] та інші.

Метою випускної кваліфікаційної роботи є дослідження теоретичних та практичних аспектів планування доходів підприємства від реалізації продукції.

Відповідно до визначеної мети в роботі поставлено **такі завдання:**

- визначити сутність поняття доходів підприємства від реалізації продукції та методів їх планування;
- здійснити аналіз динаміки обсягів та складу доходів від реалізації ПрАТ «Укргідроенерго»;
- оцінити вплив основних факторів на формування доходів від реалізації ПрАТ «Укргідроенерго»;

- оцінити ефективність планування доходів від реалізації продукції ПрАТ «Укргідроенерго»;
- обґрунтувати цільовий показник доходів від реалізації продукції ПрАТ «Укргідроенерго»;
- надати пропозиції шляхів досягнення цільового показника доходів від реалізації продукції ПрАТ «Укргідроенерго»;

Об'єктом дослідження виступають доходи від реалізації продукції підприємства.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних та прикладних засад планування доходів від реалізації продукції підприємства.

Емпірична база дослідження. Випускна кваліфікаційна робота виконана за матеріалами діяльності приватного акціонерного товариства «Укргідроенерго». Засновано підприємство у 1994 році. Знаходиться ПрАТ «Укргідроенерго» у місті Вишгород, Київська область. Основним видом діяльності є виробництво електроенергії, крім цього підприємство займається торгівлею електроенергії, технічними випробуваннями та іншим.

ПрАТ «Укргідроенерго» – найбільша гідрогенеруюча компанія в Україні, що включена до переліку 15 найбільших підприємств державного сектору економіки, сумарні активи яких складають 70 відсотків від загального показника у держсекторі. До складу компанії входять десять станцій на річках Дніпро та Дністер [12].

В рамках обраної теми буде використано наступні **методи дослідження**: метод аналогії та протиставлення для оцінки переваг та недоліків існуючих методів планування та аналізу доходів від реалізації продукції; метод горизонтального аналізу для порівняння кожної позиції звітності з попереднім тимчасовим періодом; метод факторного аналізу для визначення впливу окремих чинників на результативний показник та метод порівняльного аналізу, метод узагальнення результатів дослідження, статистичний, графічний. Для обґрунтування цільового показника доходів

від реалізації продукції буде використано факторно-аналітичний метод та метод прямих техніко-економічних розрахунків.

Інформаційною базою дослідження є наукові розробки вітчизняних та закордонних вчених, матеріали наукових конференцій, семінарів, симпозіумів, наукові публікації, баланс та звіт про фінансові результати ПрАТ "Укргідроенерго", інша бухгалтерська та статистична звітність підприємства.

Апробація результатів випускної кваліфікаційної роботи. Основні наукові положення і практичні результати дослідження опубліковано у збірнику наукових статей студентів КНТЕУ «Економіка та фінанси підприємства», 2020 р. на тему: «Методи обґрунтування планових обсягів доходу від реалізації продукції».

Практичне значення роботи полягає у можливості використання визначених методів при плануванні доходів від реалізації продукції ПрАТ «Укргідроенерго» та впровадженні запропонованих шляхів збільшення показника.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПЛАНУВАННЯ ДОХОДІВ ПІДПРИЄМСТВА ВІД РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОДУКЦІЇ

Важливим фактором розвитку будь-якого підприємства є грошові надходження, що перевищують платежі підприємства. Від наявності або відсутності коштів буде зрештою залежати можливість функціонування підприємства, його конкурентоспроможність та фінансовий стан [3, с. 64].

Основним джерелом грошових надходжень на підприємство є дохід від реалізації продукції, який являє собою найбільшу частку доходів підприємства та основне джерело формування його фінансових ресурсів; суму грошових коштів, що надходять підприємству від діяльності з продажу товарів (робіт, послуг).

Дохід від реалізації продукції - це важливий об'єкт планування. На ньому базується все фінансове планування підприємства. Для подальшого дослідження необхідно розглянути методи фінансового планування та визначити ті, які доцільно застосувати для планування доходів від реалізації продукції на досліджуваному підприємстві.

Дохід від реалізації продукції планується залежно від наявності на момент розробки плану потрібної інформації за допомогою методу прямих техніко-економічних розрахунків або факторно-аналітичного методу.

При застосуванні факторно-аналітичного методу визначення планового розміру доходів здійснюється:

- визначення суми валового доходу при плановому обсязі товарообороту та прогнозованому рівні валового доходу;
- оцінювання можливих резервів збільшення валового доходу за рахунок окремих факторів, які визначають його розмір [13, с. 468].

Використання методу прямих техніко-економічних розрахунків передбачає наявність інформації про обсяги продажу товарів за окремими товарними групами та рівень валового доходу або обсягу угод на закупівлю

товарів за окремими контрактами, рівень цін закупівлі та прогнозованих цін реалізації. Реалізаційні ціни в плановому періоді визначають на підставі цін базового періоду, які коригують на передбачувані зміни в плановому періоді, в тому числі з врахуванням попиту і пропозиції. При цьому можна використати таку базову формулу (1.1) [14, с. 16]:

$$B = P * Ц \quad (1.1)$$

де B – виручка від реалізації в плановому періоді;

P – кількість одиниць реалізованої продукції даного виду в плановому періоді;

$Ц$ – планова ціна реалізації одиниці продукції (без АП і ПДВ).

Також, процес планування може здійснюватися на основі методів середнього рівня торговельної надбавки, середнього рівня валового доходу, на основі прямого розрахунку та на основі цільової суми прибутку (рис. 1.2).

Рис. 1.2 Методи планування доходів торговельного підприємства [15, с. 10]

Таким чином, для планування доходу від реалізації продукції можна обрати будь-який з методів представлених на малюнку, але вибір має залежати від наявної на момент розрахунків інформації та специфіки діяльності підприємства. Наприклад, для планування на основі середнього рівня торговельної надбавки та на основі прямого розрахунку необхідна інформація про обсяг закупівель товарів у плановому періоді. Але, якщо підприємство є виробником своєї продукції, то такі методи планування застосовувати без заміни певних показників не доцільно.

Досліджуване підприємство є торговельним, але враховуючи специфіку його діяльності з усіх наведених на рис. 1.2 методів планування доходів торговельного підприємства можна застосувати лише метод, що базується на основі середнього рівня валового доходу.

Також, ПрАТ «Укргідроенерго» є промисловим, адже термін «промислове підприємство» охоплює всі підприємства, які відносяться до таких галузей економічної діяльності: добувна промисловість, переробна промисловість, будівництво, електроенергія, газ, водопостачання і санітарне обслуговування, транспорт, склади і служби зв'язку [16].

При плануванні діяльності промислового підприємства застосовуються ряд методів наведених на рис. 1.2.

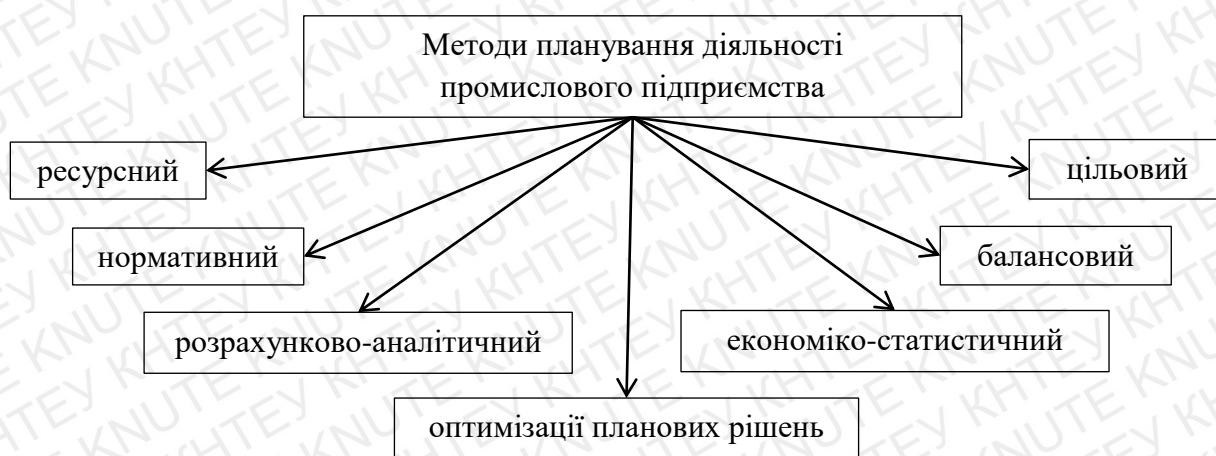

Рис. 1.2 Методи планування діяльності промислового підприємства

Ресурсний метод планування базується на врахуванні ринкових умов господарювання та наявних ресурсів промислового підприємства.

Цільовий метод базується на визначенні потреб ринку в тих чи інших видах товарів, змін споживчого попиту насичення на товари і послуги, і використовується в умовах конкурентної боротьби між підприємствами [4, с. 74]. Модель розрахунку показника таким методом було наведено на рис. 1.2.

Розрахунково-аналітичний метод планування фінансових показників полягає в тому, що на основі аналізу досягнутої величини фінансового показника, що приймається за базу, та індексів його зміни в плановому періоді розраховується планова величина цього показника. В основі цього методу лежить експертна оцінка [17, с. 2]. Перевагою цього методу є врахування впливу на дохід від реалізації продукції різних факторів.

Сутність методу оптимізації планових рішень полягає в розробці декількох варіантів планових розрахунків з метою вибору з них найбільш оптимального. В сучасних умовах господарювання на підприємствах просто необхідно розробляти не один, а декілька варіантів плану. Показники окремих його розділів (найбільш важливих) мають бути оптимізовані за допомогою економіко-математичного моделювання [18, с. 23].

Сутність економіко-статистичного методу полягає в тому, що дохід від реалізації визначається, виходячи з товарообігу і прогнозованої динаміки середнього рівня доходу від реалізації за ряд попереднього років, що розраховується методом ковзаної середньої, за допомогою економіко-математичного моделювання й ін. статистичних прийомів [19, с. 116]. Модель розрахунку планової суми доходів від реалізації в цьому випадку має вигляд:

$$ДХ_p = \frac{T_{пл} * У_{ДХр}}{100} \quad (1.2)$$

де $T_{пл}$ – обсяг реалізації товарів у плановому періоді;

$U_{др}$ – середній рівень доходів від реалізації товарів у плановому періоді, у % до товарообороту.

В сучасних умовах процес планування результатів діяльності промислового підприємства, у першу чергу фінансових, ускладнюється невизначеністю економічної ситуації та негативним впливом зовнішнього та внутрішнього середовища [4, с. 75].

Також, існує наступна класифікація методів планування доходу від реалізації продукції підприємства. Він може визначатись на основі таких основних методичних підходів: на базі можливого виготовлення підприємством обсягу товарної продукції, на базі можливого обсягу реалізації продукції на ринку за результатами маркетингових досліджень, на базі цільової суми прибутку підприємства (табл.1.1).

Таблиця 1.1

Основні методичні підходи планування обсягу доходу від реалізації продукції підприємства

Методичний підхід	Представники
На базі можливого виготовлення підприємством обсягу товарної продукції	Покропивного С. Ф., Строченко Н. І., Коблянська І. І., Охріменко В. М.
На базі можливого обсягу реалізації продукції на ринку за результатами маркетингових досліджень	Мойсеєнко І. П., Войнаренко М. П., Куцик В. І.
На базі цільової суми прибутку підприємства	Каплан Р., Нортон Д., Бланк І. А., Калініченко З. Д., Рамперсад Х.

З таблиці, можна побачити, що кожен з методів планування обсягу доходу від реалізації продукції має своїх прихильників серед науковців.

Таким чином, фінансове планування є важливим етапом діяльності підприємства, адже воно слугує основою для управління діяльністю. Враховуючи все наведене, можна зробити висновок, що існує достатньо велика кількість методів планування доходу від реалізації продукції, але кожен з них має свої особливості, які необхідно враховувати при виборі для

певного підприємства. До того ж, доцільно здійснювати планування за допомогою декількох методів для точності розрахунків.

Враховуючи особливості функціонування досліджуваного підприємства, доцільно обрати такі методи для планування доходу від реалізації продукції: цільовий метод, факторно-аналітичний та економіко-статистичний.

Такий вибір обумовлено тим, що підприємство є виробником продукції, яка реалізується, що виключає планування за допомогою планових закупівель. До того ж, відповідно до Закону України "Про ринок електричної енергії" новий ринок має такі складові: балансуєчий ринок, ринок допоміжних послуг, ринок "на добу наперед", внутрішньодобовий ринок та двосторонніх договорів [20]. Таким чином, кожен сектор нового ринку має свої особливості функціонування, що унеможливило встановлення власних цін реалізації, необхідних для деяких методів планування.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ДОХОДІВ ПІДПРИЄМСТВА ВІД РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОДУКЦІЇ

2.1. Аналіз динаміки обсягів доходів від реалізації продукції

ПрАТ «Укргідроенерго»

ПрАТ «Укргідроенерго» – провідний виробник електроенергії в Україні з відновлювальних джерел, який забезпечує покриття пікових навантажень, регулювання частоти та потужності мережі, мобільний аварійний резерв у об'єднаній енергетичній системі України. У 2020 році загальна кількість гідроагрегатів на станціях товариства склала 103, а їх сумарна встановлена потужність досягла 5849 МВт [21].

За інформацією підприємства, що наведена у «Звіті про управління» за 2019 рік, аналіз фінансових показників компанії за останні роки підтверджує стабільний фінансовий стан і позитивну динаміку розвитку Товариства. ПрАТ «Укргідроенерго» посіло 9-ту сходинку у топ-50 найуспішніших держпідприємств, продемонструвавши високі показники ліквідності та прибутковості [22].

Аналіз динаміки обсягу доходу від реалізації продукції та його структури допоможе оцінити ефективність діяльності підприємства та проаналізувати зміну обсягу надходжень за кожний період. Визначення тенденції цих змін дасть змогу здійснювати раціональне управління доходами від реалізації продукції. До того ж, визначення абсолютних та відносних змін допоможе при плануванні результатів діяльності на майбутній період.

Для аналізу доходу від реалізації продукції ПрАТ «Укргідроенерго» використано фінансову звітність за 2015-2019 роки (Додатки А, Б, В, Г, Д) та звіти про управління [22]. Аналіз динаміки обсягу доходу від реалізації продукції за 2015-2019 роки наведено у табл. 2.1.

Таблиця 2.1

**Динаміка обсягів доходу від реалізації продукції
ПрАТ «Укргідроенерго» за 2015-2019 рр.**

Показник	Роки					Абсолют- ний приріст	Т _{пр} , 2019 до 2015
	2015	2016	2017	2018	2019		
	млн. грн.						
Дохід від реалізації електроенергії, у т.ч.:							
виробленої	4469,21	5997,81	5716,40	7960,79	8262,35	3793,14	84,87
купованої			-		999,41	-	-
Абсолютний приріст доходу від реалізації продукції, млн. грн.	1886,88	1528,6	-281,41	2244,39	301,56	-	-
Темп приросту доходу від реалізації продукції, %	73,07	34,20	-4,69	39,26	3,79	-	16,66

За даними таблиці можна побачити, що дохід від реалізації продукції ПрАТ «Укргідроенерго» збільшився за останні п'ять років на 3793,14 млн. грн. та у 2019 році склав 8262,35 млн. грн. на відміну від показника 2015 року – 4469,21 млн. грн. Зростання показника спостерігалось на протязі усіх років, окрім результату 2017 року, коли він знизився на 281,41 млн. грн. (4,69%) та склав 5716,40 млн. грн.

До того ж, з 2019 року дохід від реалізації продукції поділяється на дві категорії (реалізація виробленої та купованої електроенергії) у результаті запуску нової моделі ринку електроенергії 1 липня 2019 року відповідно до норм закону "Про ринок електричної енергії", ухваленого у 2017 році [23].

Таким чином, дохід від реалізації виробленої електроенергії у 2019 році склав 7262,94 млн. грн., а купованої – 999,41 млн. грн. Таким чином, дохід від реалізації виробленої електроенергії за аналізовані роки збільшився на 2793,73 млн. грн. (62,51%). Загалом, можна зазначити, що ПрАТ «Укргідроенерго» досить ефективно здійснювало свою діяльність на протязі 2015-2019 років.

У цей час темп приросту доходу від реалізації продукції за 2015-2019 роки склав 84,87%, що свідчить про те, що за аналізований період результат значно збільшився. Це однозначно є позитивним моментом для підприємства. Але, збільшення показника впродовж досліджуваного періоду було нерівномірним.

У таблиці можна побачити, що дохід від реалізації продукції зростав на протязі усіх аналізованих років, окрім 2017, коли він знизився на 4,69% (281,41 млн. грн.). Також, можна зазначити, що збільшення показника було нерівномірним на протязі усього аналізованого періоду. Найбільше зростання показника у відсотках спостерігалось у 2015 році – 73,07% (1886,88 млн. грн.). Найменше зростання показника було у 2019 році – 3,79% (301,56 млн. грн.), що можна пов'язати з появою певних труднощів у результаті запуску нової моделі ринку. Середньорічний темп приросту аналізованого періоду склав 16,66%, що свідчить про те, що в середньому кожен рік дохід від реалізації продукції зростав на 16,66%.

На діаграмі 2.1 проілюстрована структура доходу від реалізації продукції у 2019 році за джерелами формування.

Рис. 2.1 Джерела формування доходу від реалізації продукції

ПрАТ «Укргідроенерго» у 2019 році, %

На діаграмі можна побачити, що дохід від реалізації виробленої електроенергії у 2019 році склав 87,9%, а від купованої – 12,1%. Отже, вироблена електроенергія складає набагато більшу частку доходів від

реалізації продукції у порівнянні з купованою. Однак, поява нового джерела отримання доходів також має вагомий вплив на загальний результат.

Як було зазначено раніше доходи від реалізації продукції складають основну частину доходів підприємства. Для розуміння вагомості аналізованого показника для ПрАТ «Укргідроенерго», визначимо його частку у доходах від усіх видів діяльності та проаналізуємо її динаміку на протязі 2015-2019 років. Показники динаміки частки доходу від реалізації продукції у складі доходів від усіх видів діяльності ПрАТ «Укргідроенерго» наведено у табл. 2.2.

Таблиця 2.2

**Показники динаміки частки доходу від реалізації продукції ПрАТ
«Укргідроенерго» за 2015-2019 рр.**

Показник	Роки					Абсолютний приріст, 2019 до 2015
	2015	2016	2017	2018	2019	
	млн. грн.					
Дохід від усіх видів діяльності	4541,74	6145,18	6001,33	8400,00	9269,85	4728,11
Дохід від реалізації продукції	4469,21	5997,81	5716,4	7960,79	8262,35	3793,14
Питома вага доходу від реалізації продукції, %	98,40	97,60	85,25	94,77	89,13	-9,27

З таблиці можна побачити, що дохід від реалізації продукції дійсно є найвагомішою складовою доходів ПрАТ «Укргідроенерго». Так, найбільшу питому вагу показник склав у 2015 році – 98,40%, найменшу у 2017 – 85,25%.

Загалом, за 2015-2019 роки абсолютний приріст питомої ваги доходу від реалізації продукції у складі доходів від усіх видів діяльності склав 9,27% (при цьому темп приросту дорівнює 9,42 в. п.), але не дивлячись на це, аналізований показник знаходився на високому рівні на протязі усього аналізованого періоду. У 2019 році питома вага склала 89,13%. Таким чином, можна наголосити на важливості аналізу та планування доходу від реалізації

продукції на досліджуваному підприємстві, як на одному з найважливіших процесів діяльності.

До складу компанії входять десять станцій на річках Дніпро та Дністер: Київська ГЕС та Київська ГАЕС, Канівська ГЕС, Кременчуцька ГЕС, Середньодніпровська ГЕС, Дніпровська ГЕС-1 та Дніпровська ГЕС-2, Каховська ГЕС, Дністровська ГЕС та Дністровська ГАЕС [12]. Розглянемо розподіл доходу від реалізації продукції постанційно у 2018 та 2019 році у табл. 2.3 [22].

За допомогою аналізу таблиці, можна визначити виробництво яких станцій приносить найбільший дохід від реалізації продукції та як змінились його обсяги по кожній станції за аналізований період. Дані розподілу за попередні роки відсутні. Для аналізу використано дохід від реалізації виробленої електроенергії за 2018-2019 роки.

Таблиця 2.3

**Розподіл доходу від реалізації продукції ПрАТ «Укргідроенерго»
постанційно за 2018-2019 роки**

Назва електростанції	Дохід від реалізації продукції		Абсолютний приріст	T _{пр}
	2018 рік	2019 рік		
	млн. грн.		тис. грн.	%
Київська ГЕС	517,96	478,85	-39,11	-7,55
Київська ГАЕС	109,70	147,97	38,27	34,89
Канівська ГЕС	640,93	604,61	-36,32	-5,67
Кременчуцька ГЕС	985,62	832,49	-153,13	-15,54
Середньодніпровська ГЕС	838,50	711,56	-126,94	-15,14
Дніпровська ГЕС	2498,03	1915,33	-582,70	-23,33
Каховська ГЕС	971,26	773,42	-197,84	-20,37
Дністровська ГЕС	539,16	783,98	244,82	45,41
Дністровська ГАЕС	859,63	1014,73	155,10	18,04
Всього	7960,79	7262,94	-697,85	-8,77

У таблиці можна побачити, що дохід від реалізації електроенергії виробленої на Київській ГАЕС, Дністровській ГЕС та Дністровській ГАЕС збільшився на відміну від інших станцій. Найбільші темпи приросту були у Дністровської ГЕС (45,41%) та Київської ГАЕС (34,89%), найменші – у

Дніпровської ГЕС (-23,33%) та Каховської ГЕС (-20,37%). Загалом, дохід від реалізації виробленої продукції зменшився на 697,85 млн. грн. (-8,77%).

Серед наведених електростанцій найбільший обсяг доходів від реалізації виробленої продукції належить Дніпровській ГЕС (у 2018 році – 2498,03 млн. грн.; у 2019 році – 1915,33 млн. грн.), найменший – Київській ГАЕС (у 2018 році – 109,70 млн. грн.; у 2019 – 147,97 млн. грн.). Частку кожної електростанції у доходах від реалізації продукції ПрАТ «Укргідроенерго» у 2019 році можна побачити на рис. 2.2.

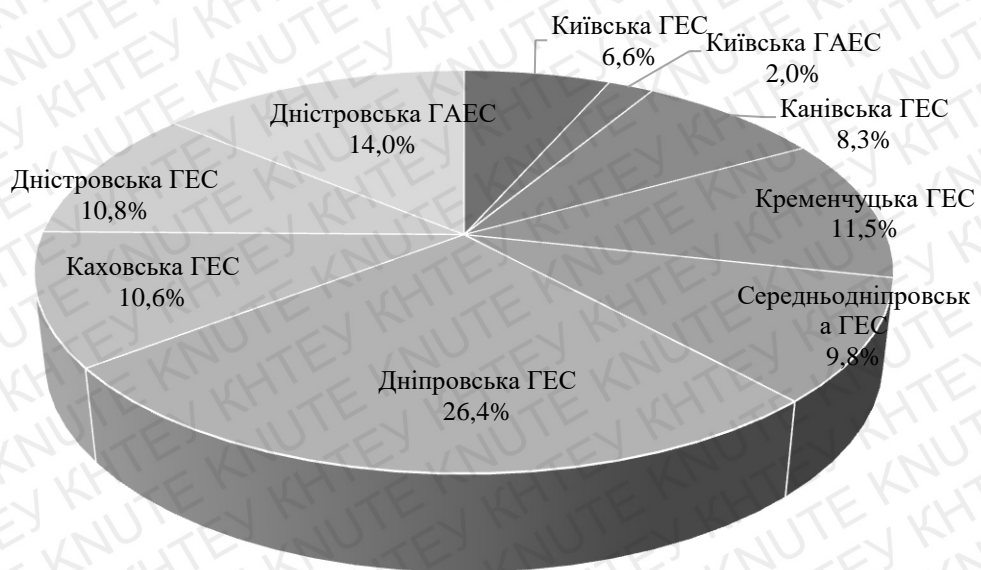

Рис. 2.2 Питома вага електростанцій у формуванні доходів від реалізації продукції ПрАТ «Укргідроенерго» у 2019 році

На діаграмі можна побачити, що найбільша частка доходів від реалізації продукції припадає на Дніпровську ГЕС (26,4%), потім на Дністровську ГАЕС (14,0%), Кременчуцьку ГЕС (11,5%), Дністровську ГЕС (10,8%) та ін. Найменша частка належить Київській ГАЕС (2,0%).

Аналіз динаміки обсягів доходів від реалізації продукції ПрАТ «Укргідроенерго» за 2015-2019 роки показав досить стрімке зростання показника. Так, за аналізований період він збільшився на 84,87%, що неодмінно є позитивним моментом для підприємства. Але, до негативних явищ можна віднести зменшення доходу від реалізації саме виробленої

продукції, що потребує подальшого дослідження факторів впливу на його динаміку. До того ж, було визначено, що дохід від реалізації продукції складає найбільшу частку загального доходу ПрАТ «Укргідроенерго». А також, що найбільша частка доходів від реалізації виробленої продукції припадає на Дніпровську ГЕС (26,4%), а найменша належить Київській ГАЕС (2,0%).

2.2. Оцінка факторів впливу на динаміку доходів від реалізації продукції ПрАТ «Укргідроенерго»

На величину доходу від реалізації продукції підприємства впливає велика кількість різноманітних зовнішніх та внутрішніх факторів. Але, найбільший інтерес для вивчення складають саме внутрішні чинники, адже саме на них підприємство може впливати безпосередньо. Їх глибоке дослідження є основою для прийняття управлінських рішень.

Для визначення факторів, що впливають на дохід від реалізації продукції та ступеню впливу кожного з них необхідно провести факторний аналіз. Вплив факторних показників на зміну результативного у звітному році порівняно із попереднім можна визначити одним із методів факторного аналізу: ланцюгових підстановок, абсолютних та відносних різниць, індексним, логарифмуванням, інтегрування тощо. Перші чотири із перелічених методів ґрунтуються на прийомі елімінування. Під елімінуванням розуміють усунення впливу усіх чинників на результативний показник, крім одного [7, с. 87].

Метод ланцюгових підстановок дозволяє визначити вплив окремих факторів на зміну величини результативного показника шляхом поступової зміни базисної величини кожного факторного показника в обсязі результативного показника на фактичну величину у звітному періоді. Тобто суть цього методу полягає в тому, що виконується послідовна заміна базових

величин на фактичні й зіставлення наступних розрахунків з попередніми [10, с. 158].

Етапи виконання економічного аналізу методом ланцюгових підстановок:

Перший етап. Для застосування методу ланцюгових підстановок необхідно формулу розрахунку результативного показника навести в тій послідовності, яка відповідає черговості змін, і визначити базисний рівень результативного показника:

$$Y_0 = a_0 * b_0 \quad (2.1)$$

Другий етап. Для розрахунку умовних результативних показників відбувається послідовна заміна базисних величин на звітні.

$$Y_{ум 1} = a_1 * b_0 \quad (2.2)$$

$$Y_{ум 2} = a_1 * b_1 \quad (2.3)$$

Третій етап. Для розрахунку впливу кожного фактора слід виконати такі дії:

1. Вплив фактора а на зміну результативного показника У

$$\Delta Y_{ум 1} = Y_{ум 1} * Y_0 \quad (2.4)$$

2. Вплив фактору b на зміну результативного показника У

$$\Delta Y_{ум 1} = Y_{ум 2} * Y_{ум 1} \quad (2.5)$$

Четвертий етап. Для перевірки правильності розрахунків потрібно визначити баланс відхилень. Тобто алгебраїчна сума впливу факторів повинна дорівнювати загальному приросту результативного показника [24, с. 57].

На основі наведеного методу ланцюгових підстановок проведемо оцінку факторів, що вплинули на дохід від реалізації продукції. Величина доходів від реалізації виробленої продукції ПрАТ «Укргідроенерго» залежить від таких факторів, як обсяг реалізації та середня ціна. Залежність наведених факторів відображається у формулі 2.2.1.

$$D_b = Q * \bar{Z}, \quad (2.6)$$

де D_b – дохід від реалізації виробленої продукції;

Q - обсяг реалізованої продукції;

Z – середня ціна реалізації.

Показники діяльності необхідні для визначення впливу зазначених факторів на дохід від реалізації продукції у звітному році порівняно з попереднім та усім аналізованим періодом наведено у табл. 2.4 [22].

Таблиця 2.4

Показники діяльності ПрАТ «Укргідроенерго» за 2018-2019 роки

Показник	Роки		Абсолютний приріст 2019 до 2018
	2018	2019	
Чистий дохід від реалізації виробленої електроенергії, млн. грн.	7 960,79	7 262,94	-697,85
Чистий дохід від реалізації купованої електроенергії, млн. грн.	-	999,41	-
Обсяг реалізованої виробленої електроенергії, тис. МВт*год.	11 187,740	7 044,950	-4 142,79
Обсяг реалізованої купованої електроенергії, тис. МВт*год.	-	592,074	-
Середня ціна реалізації виробленої електроенергії, грн/МВт*год.	711,56	1 030,94	461,24
Середня ціна реалізації купованої електроенергії, грн/МВт*год.	-	1 687,98	-

Для точності розрахунків буде використано обсяги реалізації та середні ціни саме виробленої електроенергії за 2018 та 2019 роки, так як

підприємство почало реалізовувати куповану електроенергію тільки у 2019 році.

Перший етап. Визначимо дохід від реалізації продукції, що склався у 2018 та 2019 роках.

$$D_{B18} = 11\,187,74 * 711,56 = 7\,960,75 \text{ (млн. грн.)} \quad (2.7)$$

$$D_{B19} = 7\,044,95 * 1\,030,94 = 7\,262,92 \text{ (млн. грн.)} \quad (2.8)$$

З таблиці 2.2.1 можна побачити, що за звітний період чистий дохід від реалізації виробленої електроенергії зменшився на 697,85 млн. грн. під впливом дії двох чинників: ціни реалізації та обсягу реалізованої продукції.

Другий етап. Визначимо умовний дохід від реалізації продукції, що склався під впливом зміни середньої ціни ($D_{ум1}$) та обсягу реалізації ($D_{ум2}$) виробленої електроенергії.

$$D_{ум1} = 11\,187,74 * 1\,030,94 = 11\,533,89 \text{ (млн. грн.)} \quad (2.9)$$

$$D_{ум2} = 7\,044,95 * 1\,030,94 = 7\,262,92 \text{ (млн. грн.)} \quad (2.10)$$

Третій етап. Визначимо відхилення фактичного показника доходу від реалізації продукції від умовних.

$$\Delta D_{ум1} = 11\,533,89 - 7\,960,75 = 3\,573,10 \text{ (млн. грн.)} \quad (2.11)$$

$$\Delta D_{ум2} = 7\,262,92 - 11\,533,89 = -4\,270,97 \text{ (млн. грн.)} \quad (2.12)$$

Таким чином, збільшення середньої ціни реалізації виробленої електроенергії на 461,24 грн/МВт*год. призвело до збільшення доходу від реалізації на 3573,10 млн. грн., а зменшення обсягу реалізації виробленої електроенергії на - 4 142,79 тис. МВт*год. призвело до зменшення доходу від реалізації на 4270,97 млн. грн. Отже, необхідно проаналізувати під впливом

яких факторів зменшився обсяг реалізації та які заходи можна вжити для його збільшення у майбутньому.

Четвертий етап. Проведемо перевірку правильності розрахунків.

$$3\,573,10 - 4\,270,97 = 7\,262,94 - 7\,960,79 \quad (2.13)$$

$$-697,87 = -697,87 \quad (2.14)$$

Останній етап підтверджує правильність проведених розрахунків.

Окрім реалізації виробленої електроенергії, ПрАТ «Укргідроенерго» у 2019 році реалізувало куповану обсягом 592,074 тис. МВт*год за ціною 1687,98 грн/МВт*год. Поява можливості реалізації купованої електроенергії збільшила дохід від реалізації продукції у 2019 році на 999,41 млн. грн. Загалом, зміни у обсягах реалізації та середніх цінах призвели до збільшення обсягу доходу від реалізації продукції на 3793,14 млн. грн.

Також, у фінансовій звітності ПрАТ «Укргідроенерго» за 2019 рік вказано, що доходи від реалізації електроенергії на суму 1,127 млн. грн. (без ПДВ) відображено згідно внутрішніх актів Товариства в зв'язку з неузгодженими сторонами обсягами проданої та купованої електроенергії для врегулювання небалансів та балансууючої енергії з ПрАТ «Укренерго». Це можна вважати, як недоотриманий дохід та ще одна вагома причина зменшення величини доходів від реалізації продукції у 2019 році порівнянні з минулим роком [22].

До зовнішніх факторів, що вплинули на дохід від реалізації продукції можна віднести такі: зміна попиту на електроенергію, зміна частки ринку, що належить підприємству, забезпеченість водними ресурсами, впровадження нового ринку електроенергії та ін.

Споживання електроенергії прямопропорційно впливає на кількість виробленої та реалізованої електроенергії, а отже і на дохід від реалізації продукції. До того ж, прогнозування попиту є одним із важливих етапів планування доходу від реалізації продукції, так як недооцінка попиту створює ризик недорозвиненого парку генеруючих потужностей, створюючи

таким чином ризик непокриття пікових навантажень, а переоцінка попиту може призвести до значних надлишкових потужностей та низького використання навантажень генерації. Споживання електроенергії галузями національної економіки та населенням протягом 2015-2019 років наведено у табл. 2.5 [25].

Таким чином, можна побачити, що за аналізований період споживання електроенергії галузями національної економіки та населенням збільшилось на 1,5 млрд. кВт*год (1,26%) та у 2019 році склало 120,2 млрд. кВт*год. Але, слід зазначити, що у 2019 році у порівнянні з 2018 споживання зменшилось на 1,9 млрд. кВт*год (1,56%), що також є однією з причин значного зменшення темпів приросту доходу від реалізації продукції.

Таблиця 2.5

Споживання електроенергії галузями національної економіки та населенням, 2015-2019 рр.

Показник	2015	2016	2017	2018	2019	Абсолютний приріст	Т пр
	млрд. кВт*год						
Споживання електроенергії	118,7	118,3	118,7	122,1	120,2	1,5	1,26

Зміна частки ринку, яку займає ПрАТ «Укргідроенерго» на ринку електричної енергії також має прямий вплив на дохід від реалізації продукції. До того ж, величина ринкової частки характеризує конкурентну позицію підприємства. Аналіз ринкової частки ПрАТ «Укргідроенерго» у виробництві ОЕС України за 2015-2019 роки наведено у табл. 2.6 [25].

З таблиці можна побачити, що за аналізований період виробництво електроенергії по ОЕС України зменшилось на 9,72 млрд. кВт*год (5,94%) та у 2019 році склало 153,963 млрд. кВт*год. До того ж, у 2019 році у порівнянні з 2018 показник зменшився на 5,388 млрд. кВт*год (3,38%). Реалізація електроенергії ПрАТ «Укргідроенерго» на протязі 2015-2019 років

збільшилась на 0,76 млрд. кВт*год (12,0%) та у 2019 році склала 7,045 млрд. кВт*год.

Таблиця 2.6

**Ринкова частка ПрАТ «Укргідроенерго» у виробництві
ОЕС України, 2015-2019 рр.**

Показник	2015	2016	2017	2018	2019	Абсолютний приріст
	млрд. кВт*год					
Виробництво електроенергії по ОЕС України	163,682	154,817	155,415	159,351	153,963	-9,72
Реалізація електроенергії ПрАТ «Укргідроенерго»	6,290	8,550	9,806	11,188	7,045	0,76
Частка ринку ПрАТ «Укргідроенерго», %	3,84	5,52	6,31	7,02	4,58	0,73

Слід зазначити, що у 2019 році у порівнянні з 2018 обсяг реалізації зменшився на 4,133 млрд. кВт*год (37,03%), що значно знизило частку ринку підприємства.

Таким чином, за аналізований період частка ринку знизилась на 0,73% (19,27 в. п.), але у порівнянні 2019 року з 2018 цей показник зменшився значно більше - на 2,44% (82,81 в. п.). Отже, аналіз ринкової частки ПрАТ «Укргідроенерго» показав, що у 2019 році у порівнянні з 2018 частка ринку значно знизилась основною причиною чого стало значне зменшення реалізації електроенергії та частково зменшення виробництва по ОЕС України. Такі зміни також негативно вплинули на дохід від реалізації продукції ПрАТ «Укргідроенерго».

Ще одним зовнішнім фактором, що має значний вплив на доходи від реалізації продукції ПрАТ «Укргідроенерго» є забезпеченість водними ресурсами, що залежить від кількості опадів та розподілу їх упродовж року. Розглянемо зміну кількості опадів по роках та її відхилення від нормативного значення на прикладі Київської області у табл. 2.7 [26].

Таблиця 2.7

Кількість опадів на території Київської області за 2015-2020 роки

Рік	Річна кількість опадів, факт	Відхилення від попереднього періоду		Нормативне значення	Відхилення фактичного значення від нормативного	
	мм.	мм.	%	мм.	мм.	%
2015	414	-	-	-	-	-
2016	544	130	31,40	-	-	-
2017	526	-18	-3,31	-	-	-
2018	563	37	7,03	650	-87	-13,38
2019	325	-238	-42,27	650	-325	-50,00
I півріччя 2020	312	-	-	-	-	-

З таблиці можна побачити, що кількість опадів після зростання у 2016 році не зазнавала значних змін до 2019 року та коливалась на рівні 526-563 мм. Але у 2019 році у порівнянні з 2018 показник значно зменшився, а саме на 238 мм (42,27%) та склав 325 мм. Такий рівень річної кількості опадів є найменшим за аналізований період. До того ж, досягнута річна кількість опадів складає лише 50% від нормативного значення. Саме це і є одним із найважливіших факторів, що вплинули на дохід від реалізації продукції у 2019 році, адже кількість опадів визначає можливий обсяг виробництва ПрАТ «Укргідроенерго».

Слід зазначити, що за I півріччя 2020 року сумарна кількість опадів майже досягнула рівня річної за 2019 рік. Але, починаючи з 2015 року спостерігається вкрай нерівномірний розподіл опадів у часі та по території України, що також має негативний вплив на діяльність підприємства. Для прикладу розглянемо помісячну кількість опадів на території Київської області за I півріччя 2019 та 2020 років за допомогою рис. 2.3 [26].

На діаграмі можна побачити, що не дивлячись на те, що загальна кількість опадів за I півріччя 2020 року є значно більшою за аналогічний період 2019 року, показники по місяцях значно відрізняються. Так, у січні кількість опадів склала всього 12 мм, що є дуже незначною кількістю для зимового періоду, однак, у травні цей показник склав 129 мм.

Рис. 2.3 Помісячна кількість опадів на території Київської області за I півріччя 2020 року

За даними спостережень метеорологів, травень 2020 року у Києві виявився найхолоднішим у XXI столітті, крім того 30 травня у столиці випала рекордна кількість опадів [27].

За даними Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України, останні роки посилюється тенденція до нерівномірного розподілу опадів упродовж року, що призводить до більшої кількості та інтенсивності надзвичайних явищ погоди (зокрема, паводків та посух). До того ж, відбувається стійке підвищення температури повітря у всі сезони. В Україні середня річна температура підвищилася на 1,2 °C за тридцять останніх років. Середня місячна температура повітря у лютому, березні, червні, жовтні, листопаді та грудні 2019 року була найвищою або однією із найвищих для цих місяців за весь період інструментальних спостережень за погодою (з кінця 19 сторіччя) [28].

Такі негативні кліматичні зміни мають значний вплив на діяльність ПрАТ «Укргідроенерго», адже виробництво електроенергії на підприємстві має пряму залежність від стану водних ресурсів України.

1 липня в країні розпочала роботу нова модель ринку електроенергії відповідно до норм Закону «Про ринок електричної енергії», ухваленого у

2017 році. Розпочавши роботу в умовах нового ринку, компанія зіштовхнулася з низкою правових, економічних та технічних проблем, які впливають на фінансовий результат підприємства. Серед них — необхідність продажу 35 % електроенергії, що виробляє ГЕС, Гарантованому покупцю за надто низькою ціною, збільшення вартості купівлі електроенергії для заповнення водойм ГАЕС, неотримання доходу від надання послуг з автоматичного та ручного регулювання частоти та потужності, додаткових витрат під час роботи у режимі синхронного компенсатора при регулюванні напруги та реактивної потужності тощо [22, с. 5].

У 2019 році Товариство зіштовхнулося з гострими економічними та технічними питаннями, які потребують вирішення:

- необхідність продавати 35% електроенергії, що виробляється ГЕС, Гарантованому покупцю за надто низькою ціною - 673,76 грн/МВт·год без ПДВ;
- збільшення вартості купівлі електроенергії для заповнення водойм ГАЕС;
- необхідність додаткових витрат на послуги оператора ринку під час купівлі-продажу електроенергії на РДН/ВДР, послуги з передачі та розподілу електроенергії, диспетчеризацію тощо;
- збитковість роботи на балансуєчому ринку;
- виконання команд диспетчера НЕК «Укренерго» з операційної безпеки та з грифом «Аварійно», особливо під час включення ГАЕС у насосному режимі вдень;
- неотримання доходу від надання послуг з автоматичного та ручного регулювання частоти та потужності, додаткові втрати при роботі у режимі синхронного компенсатора при регулюванні напруги та реактивної потужності;
- скасування команд диспетчера НЕК «Укренерго» в процесі виконання попередніх команд [22, с. 9].

Таким чином, на динаміку доходів від реалізації продукції у 2019 році у порівнянні з 2018 вплинули такі фактори, як: збільшення середньої ціни реалізації виробленої електроенергії, зменшення обсягу реалізації виробленої електроенергії, поява можливості реалізації купованої електроенергії, зменшення споживання електроенергії галузями національної економіки та населенням, зменшення виробництва електроенергії по ОЕС України, значні коливання річних опадів та ряд інших економічних і технічних питань.

2.3. Оцінка ефективності планування доходів від реалізації продукції

ПрАТ «Укргідроенерго»

У сучасних умовах господарювання порівняння фактичних даних результатів виробничої діяльності з даними минулого періоду є ознакою пасивного, оснований на реагуванні, підходу до управління господарською діяльністю. Навіть існування ідеальної системи звітності не допоможе за неадекватної методики проведення фінансового планування й контролю, за яким можна було б визначити, позитивними чи негативними є результати діяльності. Саме тому фінансове планування, побудова планових показників, з якими порівнюються фактичні дані у звітні періоди, є найкращим варіантом фінансового контролінгу на підприємстві [6, с. 16].

Оцінка ефективності планування доходу від реалізації продукції надасть можливість проаналізувати наскільки дієвими є методи планування на підприємстві. До того ж, результати дослідження допоможуть оцінити точність запланованого підприємством показника на 2020 рік. Динаміку планових та фактичних обсягів доходу від реалізації продукції за 2015-2019 роки наведено у табл. 2.8 [29, с. 12; 30, с. 13; 31, с. 5; 32, 33].

За результатами таблиці, план було виконано на протязі усіх аналізованих років, окрім 2017, коли відсоток виконання плану склав 98,29%, а абсолютне відхилення – -99,57 млн. грн. Але не дивлячись на це, відсоток виконання плану у 2017 році є наближеним до 100%.

Таблиця 2.8

**Динаміка планових та фактичних обсягів доходу від реалізації продукції
за 2015-2019 роки, млн. грн.**

Рік	Дохід від реалізації продукції		Абсолютне відхилення	Відсоток виконання плану %
	план	факт		
млн. грн.				
2015	4311,98	4469,21	157,23	103,65
2016	4800,48	5997,81	1197,33	124,94
2017	5815,97	5716,40	-99,57	98,29
2018	7172,69	7960,79	788,1	110,99
2019	7600,00	8262,35	662,35	108,72
2020	8860,00	-	-	-

Найбільший відсоток виконання плану спостерігався у 2016 році – 124,94%, коли фактичний дохід від реалізації продукції перевищив плановий на 1197,22 млн. грн. Враховуючи наведені дані, можна зробити висновок, що планування доходу від реалізації продукції ПрАТ «Укргідроенерго» є ефективним, адже загалом відсоток виконання плану впродовж аналізованих років наближений до 100% або перевищує це значення.

Наглядно планові та фактичні обсяги доходу від реалізації продукції за 2015-2019 роки можна побачити на рис. 2.4.

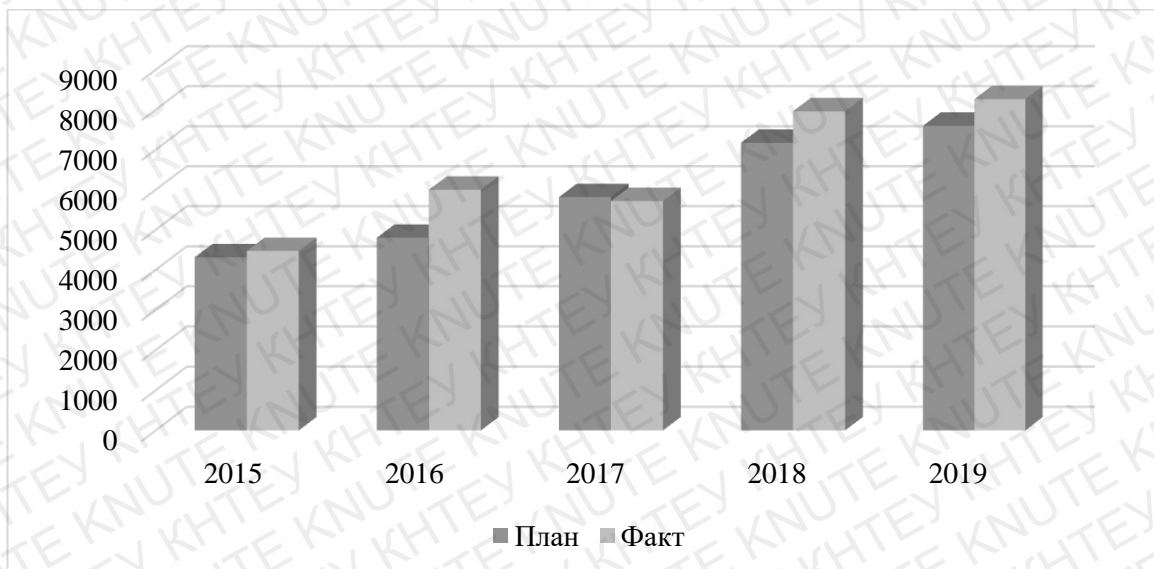

Рис. 2.4 Планові та фактичні обсяги доходу від реалізації продукції за 2015-2019 роки.

На діаграмі наглядно проілюстровано перевищення фактичних показників над плановими. До того ж, треба зазначити, що у серпні 2019 року Кабінет міністрів України затвердив фінансовий план ПрАТ "Укргідроенерго" на 2020 рік з доходом від реалізації продукції у розмірі 13,7 млрд. грн. [34], але у липні 2020 року показник був зменшений до 8,86 млрд. грн. Одними з причин зменшення планового показника були зміни у роботі ринку, а також низька водність річок Дніпро та Дністр [33].

Оцінка ефективності планування доходів від реалізації продукції ПрАТ «Укргідроенерго» показала, що на протязі 2015-2019 років планові показники підприємства були максимально наближені до фактичних, що свідчить про те, що методика розрахунку планового показника є дієвою та ефективною.

РОЗДІЛ 3

ПЛАНУВАННЯ ДОХОДУ ПІДПРИЄМСТВА ВІД РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОДУКЦІЇ

3.1. Обґрунтування цільових показників доходів від реалізації продукції ПрАТ «Укргідроенерго»

Оптимізація розвитку доходів підприємств передбачає ефективне використання такого інструменту управління ними як планування [8, с. 121].

Як вже було визначено у попередніх пунктах, для планування доходу від реалізації продукції ПрАТ «Укргідроенерго» буде використано наступні методи: програмно-цільовий, факторно-аналітичний, ресурсний та економіко-статистичний. Планування наведеного показника дає змогу оцінити можливості та загрози, з якими може зіштовхнутися підприємство у майбутньому періоді.

Для обґрунтування доходу від реалізації продукції на майбутній період програмно-цільовим методом розглянемо основні задачі розвитку ПрАТ «Укргідроенерго» на 2020 рік, які подано в табл. 3.1.

Таблиця 3.1

Основні задачі розвитку ПрАТ «Укргідроенерго» на 2020 рік

Планові задачі	2020 рік (план)
Модернізація існуючих потужностей (II черга реконструкції ГЕС «Укргідроенерго»), млн. грн.	1051,61
Будівництво I черги Дністровської ГАЕС (<i>гідроагрегати №1-3</i>), млн. грн.	1085,72
Будівництво II черги Дністровської ГАЕС (<i>гідроагрегат №4</i>), млн. грн.	689,36
Будівництво Канівської ГАЕС, млн. грн.	123,67
Будівництво Каховської ГЕС-2, млн. грн.	148,88
Будівництво Верхньодністровського каскаду ГЕС, млн. грн.	30,47
Всього, млн. грн.	3129,71

На оновлення основних фондів та реалізацію інвестиційних проектів, затверджених рішеннями Уряду України на плановий період передбачено

кошти на фінансування капітальних інвестицій за рахунок прибутку на суму 3129,71 млн. грн. Таким чином, дохід від реалізації продукції у плановому періоді є джерелом забезпечення зазначених задач розвитку та має містити у собі визначену суму на їх реалізацію [35, с. 10-12].

Інші планові показники діяльності ПрАТ «Укргідроенерго» необхідні для розрахунку доходу від реалізації продукції на майбутній період програмно-цільовим методом наведено у табл 3.2 [35, с. 8].

Таблиця 3.2

Планові показники діяльності ПрАТ «Укргідроенерго»

Найменування планових показників	2020 рік (план)
Планові витрати на виробництво електроенергії, млн. грн., в тому числі:	4020,12
1. матеріальні витрати, з них:	2338,55
- плата за воду	306,65
- закачка водойми ГАЕС	1781,93
2. витрати на оплату праці	701,72
3. відрахування на соціальні заходи	155,665
4. амортизація	659,71
5. інші	164,47
Плановий чистий фінансовий результат (прибуток), тис. грн., в тому числі:	4323,09
планові капітальні інвестиції	3129,71

З таблиці можна побачити, що підприємство у 2020 році планує витрати на виробництво електроенергії у розмірі 4020,12 млн. грн. та чистий фінансовий результат у розмірі 4323,09 млн. грн. Витрати на виробництво електроенергії заплановані на рівні, що дозволить забезпечити безаварійну роботу гідроагрегатів та дозволить покрити найнеобхідніші потреби гідроелектростанцій Товариства. До того ж, заплановані витрати на 2020 рік розраховані з урахуванням прогнозного рівня інфляції. Плановий прибуток ПрАТ «Укргідроенерго» визначило з урахуванням капітальних інвестицій у 2020 році та коштів на сплату дивідендів.

Розрахуємо плановий дохід від реалізації продукції ПрАТ «Укргідроенерго» за допомогою програмно-цільового методу у

формулі (3.1). Товариство є платником податку на прибуток на загальних підставах і не має жодних пільг зі сплати податку.

$$D_{\text{пл}} = (4323,09 + 4020,12) * \frac{100 + 18\%}{100} = 9844,99 \text{ (млн. грн.)} \quad (3.1)$$

Отже, враховуючи задачі розвитку підприємства на майбутній період та плановий обсяг витрат, підприємство має досягнути доходу від реалізації продукції у розмірі 9844,99 млн. грн, що на 1582,64 млн. грн. (19,15%) більше ніж фактичний результат 2019 року.

Наступним методом, що було обрано для планування доходу від реалізації продукції ПрАТ «Укргідроенерго» є економіко-статистичний. Для визначення показника зазначеним методом необхідно визначити середньорічний темп росту доходу від реалізації продукції за 2015-2019 роки у формулі (3.2).

$$\bar{T}_p = \sqrt[n-1]{\frac{D_{p n}}{D_{p 0}}} = \sqrt[3]{\frac{8262,35}{4469,21}} = 1,23 \text{ (123\%)} \quad (3.2)$$

Отже, середньорічний темп росту доходу від реалізації продукції за 2015-2019 роки складає 123%, що свідчить про те, що у середньому дохід від реалізації продукції зростає на 23% кожного року. Розрахуємо дохід від реалізації продукції на плановий період у формулі (3.3).

$$D_{\text{пл}} = 8262,35 * 1,23 = 10162,69 \text{ (млн. грн.)} \quad (3.3)$$

Таким чином, плановий дохід від реалізації продукції розрахований економіко-статистичним методом складає 10162,69 млн. грн., що на 23,00% більше ніж фактичний результат 2019 року. Але, враховуючи нерівномірність зростання доходу від реалізації продукції на протязі 2015-2019 років, визначене значення не є максимально точним.

Ще одним методом планування доходу від реалізації продукції ПрАТ «Укргідроенерго» є метод техніко-економічних розрахунків. При

застосуванні цього методу доцільно визначити окремо дохід від реалізації виробленої та купленої електроенергії. Так як підприємство почало реалізовувати куплену електроенергію тільки з 1 липня 2019 року та дослідити тенденцію змін неможливо, будемо вважати, що у плановому періоді дохід від продажу купленої електроенергії залишиться на такому ж рівні (формула 3.4).

$$D_{\text{кпл}} = 999,41 * 2 = 1998,82 \text{ (млн. грн.)} \quad (3.4)$$

Таким чином, розрахований на основі II півріччя 2019 року плановий дохід від реалізації купленої електроенергії за 2020 рік складе 1998,82 млн. грн.

Так як підприємство є виробником продукції, але не встановлює ціну на неї для розрахунку доходу від реалізації виробленої електроенергії буде використано плановий обсяг корисного відпуску, розрахований підприємством та планову середню ціну реалізації продукції, розраховану на основі попередніх років. Аналіз середніх цін реалізації виробленої електроенергії за 2015-2019 роки наведено у табл. 3.3.

Таблиця 3.3

**Середні ціни реалізації виробленої електроенергії
ПрАТ «Укргідроенерго» за 2015-2019 роки**

Показник	Роки				
	2015	2016	2017	2018	2019
Середня ціна реалізації виробленої електроенергії, грн/МВт*год.	710,48	701,48	582,95	711,56	1030,94
Абсолютний приріст					320,46
$\bar{T}_p, \%$					1,10

Як видно з таблиці, середня ціна реалізації виробленої продукції за аналізовані роки збільшилась на 320,46 грн/МВт*год (45,10%). При цьому падіння показника спостерігалось тільки у 2017 році, коли він склав 582,95 грн/МВт*год. Свого максимального значення середня ціна реалізації

виробленої продукції досягла у 2019 році та склала 1030,94 грн/МВт*год. При цього середній темп росту за аналізовані роки склав 110,0%.

Розрахуємо середню ціну реалізації виробленої електроенергії на плановий період за допомогою середнього темпу росту за 2015-2019 роки у формулі (3.5).

$$Ц_{в\text{пл}} = 1030,94 * 1,10 = 1134,03 \text{ (грн/МВт * год.)} \quad (3.5)$$

Замість планового обсягу закупівлі товарів для ПрАТ «Укргідроенерго» у розрахунку доходу від реалізації виробленої електроенергії на майбутній період буде використано плановий корисний відпуск, розрахований підприємством у обсязі 11500 (млрд. МВт*год) на основі середньобаторічної водності річок (формула 3.6) [35, с. 7].

$$Д_{в\text{пл}} = 1134,03 * 11228,9 = 12733,91 \text{ (млн. грн.)} \quad (3.6)$$

На основі розрахованих показників визначимо плановий обсяг доходу від реалізації продукції, який складається з доходу від реалізації виробленої та купленої електроенергії у формулі (3.7).

$$Д_{р\text{пл}} = 12733,91 * 1998,82 = 14732,73 \text{ (млн. грн.)} \quad (3.7)$$

Таким чином, плановий дохід від реалізації продукції розрахований за допомогою методу техніко-економічних складає 14732,73 млн. грн. Але, треба зазначити, що плановий корисний відпуск був розрахований підприємством на основі середньобаторічної водності річок. У цей час, попередній аналіз показав, що кількість опадів за останні роки не досягла нормативного значення та їх розподіл впродовж року був досить нерівномірним, що ускладнює планування обсягу виробництва через непередбачуваність погодних умов.

Загалом, усі результати планування доходу від реалізації продукції ПрАТ «Укргідроенерго» за допомогою декількох методів розрахунку наведено у табл. 3.4

Таблиця 3.4

**Результати планування доходу від реалізації продукції
ПрАТ «Укргідроенерго» на 2020 рік**

Метод планування	Плановий дохід від реалізації продукції, млн. грн.
Програмно-цільовий	9 844,99
Економіко-статистичний	10 162,69
Техніко-економічних розрахунків	14 732,73

З таблиці можна побачити, що найбільше значення планового показника було отримане методом техніко-економічних розрахунків – 14732,73 млн. грн., найменше – програмно-цільовим методом – 9844,99 млн. грн. Різниця між отриманими результатами склала 4887,74 млн. грн. Результат планування доходу від реалізації продукції економіко-статистичним методом є наближеним до результату планування програмно-цільовим методом, а саме різниця між показниками склала 317,70 млн. грн.

Порівняємо запланований дохід від реалізації продукції ПрАТ «Укргідроенерго» на 2020 рік та отримані результати планування у табл. 3.5.

Таким чином, у таблиці можна побачити, що найбільш наближеним до початкового планового доходу від реалізації продукції ПрАТ «Укргідроенерго» є значення отримане методом техніко-економічних розрахунків. А саме різниця склала 7,01% (1032,73 млн. грн.). Інші показники мали значне відхилення – 39,16% (3855,01 млн. грн.) за програмно-цільовим методом та 34,81% (3537,31 млн. грн.) за економіко-статистичним. Але, після зменшення планового доходу від реалізації продукції через зміни у роботі ринку, низьку водність річок Дніпро та Дністр та інших причин,

наближеними значеннями стали ті, що були сплановані програмно-цільовим та економіко-статистичним методами.

Таблиця 3.5

**Порівняльна таблиця планових значень доходу від реалізації продукції
ПрАТ «Укргідроенерго»**

Запланований підприємством	Д _{р пл} , млн. грн.	Метод планування	Д _{р пл} , млн. грн.	Абсолютне відхилення, млн. грн.	Відносне відхилення, %
Початковий	13700,00	Програмно-цільовий	9844,99	3855,01	39,16
		Економіко-статистичний	10162,69	3537,31	34,81
		Техніко-економічних розрахунків	14732,73	-1032,73	-7,01
Скоригований	8860,00	Програмно-цільовий	9844,99	-984,99	-10,01
		Економіко-статистичний	10162,69	-1302,69	-12,82
		Техніко-економічних розрахунків	14732,73	-5872,73	-39,86

Відхилення склали відповідно – 10,01% (984,99 млн. грн.) та 12,82% (1302,69 млн. грн.). У свою чергу відхилення доходу отриманого методом техніко-економічних розрахунків значно збільшилось та склало – 39,86% (5872,73 млн. грн.).

У процесі обґрунтування цільових показників доходу від реалізації продукції ПрАТ «Укргідроенерго» було використано такі методи, як: програмно-цільовий, економіко-статистичний та техніко-економічних розрахунків. Найменше та найбільш наближене до скоригованого запланованого підприємством доходу від реалізації продукції було значення отримане програмно-цільовим методом, а саме – 9844,99 тис. грн. Дохід, розрахований економіко-статистичним методом склав 10162,69 тис. грн. Та найбільше значення було заплановане за допомогою методу техніко-економічних розрахунків – 14732,73 тис. грн.

3.2. Шляхи досягнення цільових параметрів доходів від реалізації продукції ПрАТ «Укргідроенерго» на майбутній період

Одним із найважливіших шляхів досягнення планових показників та збільшення доходу від реалізації продукції в цілому є фінансове планування. Наразі процес планування дещо ускладнюється, адже після появи нового ринку електроенергії, ще досі вносяться певні зміни щодо його діяльності, які впливають на отримувані показники. Але, не дивлячись на це, фінансове планування дає змогу приймати поточні та стратегічні управлінські рішення, що значно впливає на стан підприємства, його платоспроможність та фінансову стійкість.

До того ж, визначальним фактором для діяльності ПрАТ «Укргідроенерго» є ресурсозабезпеченість. Саме тому, аналіз та планування водних ресурсів є також важливим етапом ефективної діяльності підприємства.

Ще одним з шляхів удосконалення діяльності ПрАТ «Укргідроенерго» є збільшення комунікації між відділами, департаментами та філіями. Наразі в компанії працює більше 3000 співробітників. У структурі – вісім філій та апарат управління [22, с. 7, 80]. Тому, надзвичайно важливим є обмін досвідом та особливостями роботи у тому, чи іншому підрозділі задля цілісного розуміння бізнес процесів, що здійснюються на підприємстві.

Наступним методом удосконалення діяльності ПрАТ «Укргідроенерго» є економія енергоресурсів. Основним джерелом економії енергоресурсів на гідроелектростанціях є реконструкція гідроагрегатів. Завершення реконструкції дає змогу покращити техніко-економічні показники шляхом збільшення потужності та ККД нових турбін. Це дає можливість виробляти додаткову електроенергію шляхом економії енергоресурсів на кожному реконструйованому гідроагрегаті. Впровадження нових регуляторів швидкості та нової системи керування на всіх реконструйованих

гідроагрегатах забезпечує оптимальний режим роботи генераторів, економію водних та енергоресурсів.

Наприклад, з метою економії електроенергії на ГЕС у 2019 році в період осінньо-зимового максимуму навантажень були розроблені та виконувались наступні заходи:

- проводились відключення другорядних споживачів власних потреб згідно зі встановленими графіками;
- зменшувалось навантаження на бойлери опалення
- у філіях встановлено сучасні бойлерні установки опалення тенового типу;
- проводилась часткова заміна освітлення території та приміщень новими лампами освітлення типу LED;
- проводилось часткове відключення освітлення машинних залів, трансформаторних майданчиків.

Усе це призвело до економії енергетичних ресурсів по ПрАТ «Укргідроенерго» приблизно на 1695,8 тис. кВт•год електроенергії, орієнтовна економія склала 1194,33 тис. грн. [22, с. 108].

Таким чином, перелічені заходи дають можливість спрямувати зекономлені енергоресурси з власного споживання на реалізації та збільшити дохід від реалізації продукції.

Прямий вплив на дохід від реалізації продукції ПрАТ «Укргідроенерго» має наявність виробничих потужностей, тому їх підвищення може значно покращити фінансові показники. Наразі, головним завданням компанії є забезпечення пуску четвертого гідроагрегату Дністровської ГАЕС у кінці 2020 року. Це дозволить ввести додаткові потужності – 324 МВт в генераторному режимі, підвищить надійність і маневровість ОЕС України, вирішить проблему перевантаження базових станцій у години пік та розвантаження їх у години нічного провалу, буде створено додатковий резерв регулювання для підключення генерації за «зеленим» тарифом.

Також, одним із основних стратегічних завдань компанії є початок робіт з реалізації проєкту будівництва третьої черги Дністровської ГАЕС. Для цього в 2020 р. планується виконати роботу з уточнення технічних параметрів гідроагрегатів, що увійдуть до складу третьої черги, зокрема потужності та діапазону регулювання. На підставі отриманих результатів буде відкориговано інвестиційний проєкт та розпочато процедуру його затвердження. Відповідно до наявного інвестиційного проєкту у результаті його реалізації буде введено додаткові потужності – 972 МВт (3 гідроагрегати по 324 МВт) в генераторному режимі та 1263 МВт в насосному режимі (3 гідроагрегати по 421 МВт). Приріст річного виробітку складе 2110 млн кВт•год, приріст річного споживання – 2701 млн кВт•год. До того ж, заплановані заходи по проєктах «Будівництво Каховської ГЕС-2» та «Будівництво Канівської ГАЕС» [22, с. 15].

Одним із шляхів збільшення доходу від реалізації продукції ПрАТ «Укргідроенерго» є оновлення технічної та техніко-технологічної бази. Наразі підприємство планує продовжити реконструкцію об'єктів на всіх станціях:

- гідросилового устаткування, електротехнічної частини, допоміжного обладнання та систем (у 2020 році буде здійснюватися активна реалізація контракту із Andritz Hydro, укладеного на реконструкцію гідроагрегатів № 1, 2, 3 Дніпровської ГЕС, контрактів з компаніями «Турбоатом» та «Емерсон», укладених на реконструкцію 19 гідроагрегатів Київської ГАЕС, Канівської ГЕС, Кременчуцької ГЕС, Середньодніпровської ГЕС та Дніпровської ГЕС-2, які фінансуються за рахунок кредитів ЄБРР, ЄІБ); заміна силових трансформаторів. Передбачається введення в роботу гідроагрегату Київської ГАЕС № 6 і блоку №4 Канівської ГЕС;
- механічного обладнання (решіток, затворів, кранів);
- гідротехнічних споруд та автодорожнього переїзду Дніпровської ГЕС (реконструкція бетонних і земляних споруд);

- будівель та споруд, зовнішніх та внутрішніх мереж, елементів благоустрою тощо.

У 2020 році заплановано завершити реконструкцію 9 гідроагрегатів на Київській ГАЕС, Канівській ГЕС, Середньодніпровській ГЕС, ДніпроГЕС-1 і ДніпроГЕС-2 і отримати приріст потужностей 37,9 МВт (з них 5,3 МВт — приріст потужності г/а № 2 Київської ГАЕС після проведення перемаркування, реконструкція якого завершилася у 2019 році).

Додатковий економічний ефект буде отримано за рахунок:

- підвищення рівня ефективності функціонування електроенергетичного обладнання після введення в промислову експлуатацію;
- збільшення потужності діючих ГЕС шляхом відновлення та збільшення корисної дії гідроагрегатів;
- підвищення безпеки роботи ГЕС шляхом впровадження сучасних систем моніторингу, управління та захисту гідротехнічних споруд [22, с. 30].

Наступним способом підвищення ефективності діяльності ПрАТ «Укргідроенерго» та досягнення цільових параметрів є навчання та мотивування працівників, адже вони є основною рушійною силою діяльності майже будь-якого підприємства.

Наразі у ПрАТ «Укргідроенерго» діє програма добровільного медичного страхування із повною компенсацією вартості стандартного пакету послуг; діє програма медичного обстеження та програма лікування, виплачується матеріальна допомога на оздоровлення, частково компенсується вартість санаторно-курортного лікування та відпочинку та інше.

У філіях ПрАТ «Укргідроенерго» продовжують функціонувати підрозділи непромислового призначення/об'єкти соціальної сфери, які дають змогу персоналу отримати гаряче харчування, першу невідкладну медичну допомогу, необхідну консультацію, відпочинок та оздоровлення, можливість комфортного проживання під час відрядження до філій.

Також, ПрАТ «Укргідроенерго» приділяє значну увагу розвитку та вдосконаленню персоналу, систематично організовуючи семінари, тренінги та майстер-класи для співробітників компанії [22, с. 79-80].

Розглянемо SWOT-аналіз ПрАТ «Укргідроенерго» у якому відображено можливості, що має підприємство для покращення ефективності своєї діяльності, а отже, і збільшення показника доходу від реалізації продукції, а також слабкі сторони та загрози на які необхідно звернути увагу (табл. 3.6) [35, с. 37].

Таблиця 3.6

SWOT-аналіз

Сильні сторони	Можливості
<ol style="list-style-type: none"> 1. Стан виробничих потужностей 2. Високий рівень можливостей задоволення попиту на продукцію в умовах нової моделі функціонування ринку електроенергії 3. Кваліфікація кадрів 4. Відносно дешева продукція 5. Високі показники ефективності діяльності 6. Стратегічне значення для економіки України 7. Капітальні інвестиції у основні засоби є передумовою подальшого нарощування масштабів діяльності Компанії 8. Високий рівень фінансової прозорості та інформаційної відкритості Компанії 9. Позитивна репутація у кредиторів, наявність надійних довготривалих відносин з контрагентами та постачальниками комплектуючих, робіт та послуг 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Якісний стан виробничих потужностей дозволяє нарощувати виробництво електроенергії в загальнодержавному масштабі 2. Отримання державних гарантій за кредитними угодами із МФО для здешевлення обслуговування кредитних ресурсів 3. Заключення контрактів з постачальниками обладнання, виконавцями робіт на взаємовигідних умовах в силу специфіки та одиничності замовлень 4. Отримання кредитних ресурсів на вигідних умовах для фінансування проектів Компанії 5. Зростання обсягу оборотного капіталу дозволить своєчасно та в повному обсязі виконувати свої поточні зобов'язання, а також розширювати власну діяльність
Слабкі сторони	Загрози
<ol style="list-style-type: none"> 1. Довготривалий процес створення нових виробничих потужностей 2. Недостатність власних фінансових ресурсів 3. Високий ступінь залежності від державного регулювання ринку електроенергетики в цілому та тарифів на електроенергію зокрема 4. Вплив техногенних ризиків, зокрема гідрологічного 5. Чутливість до впливу загальнополітичних та регіональних джерел ризику, притаманних Україні 6. Обмеженість гідрологічної системи України для розширення діяльності Компанії 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Затягування та перенесення строків введення в експлуатацію виробничих потужностей та обладнання Компанії 2. Зростання частки позикового капіталу, як наслідок збільшення довгострокових та поточних зобов'язань Компанії 3. Нерівномірність приточності та водності річок Дніпро та Дністер призводить до щорічного коливання виробництва електроенергії Компанією 4. Вичерпання ресурсу розвитку та розширення потужностей гідроенергетики України

SWOT-аналіз демонструє, що підприємство має значну кількість сильних сторін, які щороку стають запорукою збільшення фінансових

показників. Щодо можливостей та слабких сторін ПрАТ «Укргідроенерго» необхідно зазначити значну залежність діяльності підприємства від зовнішніх факторів. Таким чином, отримання кредитних ресурсів, створення нових виробничих потужностей та оновлення вже наявних, ретельне планування водності річок, прогнозування та уникнення ризиків не тільки покращить ефективність діяльності ПрАТ «Укргідроенерго», а й матиме позитивний вплив на економіку України.

Таким чином, було визначено такі шляхи досягнення цільових параметрів доходів від реалізації продукції ПрАТ «Укргідроенерго»:

- підвищення виробничих потужностей досліджуваного підприємства;
- здійснення фінансового планування, а також аналізу та планування водних ресурсів;
- збільшення комунікації між відділами, департаментами та філіями;
- оновлення технічної та техніко-технологічної бази підприємства;
- навчання та мотивування працівників та ін.

Їх цілеспрямоване запровадження сприятиме підвищенню ефективності діяльності та забезпечити можливість подальшого розвитку підприємства.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

У випускній кваліфікаційній роботі досліджено теоретичні та практичні аспекти планування доходів підприємства від реалізації продукції. У процесі дослідження та виконання поставлених завдань було зроблено наступні висновки:

1. Дослідження суті поняття «дохід від реалізації продукції» показало, що існує велика кількість вчених, які мають своє бачення на трактування цього поняття, зокрема: І. М. Бойчик, В. С. Марцин, А. І. Ковальов, Г. М. Азаренкова, О. В. Побережець та ін. Враховуючи усі визначення науковців, було зроблено висновок, що дохід від реалізації продукції - це найбільша частка доходів підприємства та основне джерело формування його фінансових ресурсів; сума грошових коштів, що надходять підприємству від діяльності з продажу товарів (робіт, послуг). Після аналізу ряду методів планування доходу від реалізації продукції, для подальшого дослідження було обрано такі: цільовий метод, факторно-аналітичний та економіко-статистичний.

2. Випускна кваліфікаційна робота виконана за матеріалами діяльності приватного акціонерного товариства «Укргідроенерго», що є найбільшою гідроенергуючою компанією в Україні. Аналіз доходів від реалізації продукції підприємства показав, що показник за останні п'ять років збільшився на 3793,14 млн. грн. та у 2019 році склав 8262,35 млн. грн. Темп приросту доходу від реалізації продукції за 2015-2019 роки склав 84,87%, що свідчить про ефективність діяльності підприємства. Також, було визначено, що вироблена електроенергія складає набагато більшу частку доходів від реалізації продукції порівняно з купованою, а саме – 87,9%.

3. Під час оцінки факторів, що вплинули на дохід від реалізації продукції ПрАТ «Укргідроенерго» було індефіковано такі фактори впливу: збільшення середньої ціни реалізації виробленої електроенергії, зменшення обсягу реалізації виробленої електроенергії, поява можливості реалізації

купованої електроенергії, зменшення споживання електроенергії галузями національної економіки та населенням, зменшення виробництва електроенергії по ОЕС України, значні коливання річних опадів та ряд інших економічних і технічних питань.

4. Оцінка ефективності планування доходів від реалізації продукції ПрАТ «Укргідроенерго» показала, що план було виконано на протязі усіх аналізованих років, окрім 2017, коли відсоток був наближеним до 100%. Найбільший відсоток виконання плану спостерігався у 2016 році – 124,94%, а найменший у 2017 – 98,29%. Враховуючи це, було зроблено висновок про ефективність планування доходу від реалізації продукції підприємством.

5. У результаті обґрунтування цільових показників доходів від реалізації продукції ПрАТ «Укргідроенерго» обраними методами було отримано наступні результати: програмно-цільовим методом – 9844,99 тис. грн., економіко-статистичним – 10162,69 тис. грн. та методом техніко-економічних розрахунків – 14732,73 тис. грн. Отримані результати було порівняно з запланованим ПрАТ «Укргідроенерго» та затвердженим Кабінетом міністрів України доходом від реалізації продукції, у результаті чого, було визначено, що найбільш наближеним є значення, розраховане за допомогою програмно-цільового методу.

6. У останньому підрозділі випускної кваліфікаційної роботи було проведено пошук шляхів досягнення цільових параметрів доходів від реалізації продукції ПрАТ «Укргідроенерго» та покращення результатів діяльності в цілому. У результаті дослідження було визначено такі можливості підприємства: підвищення виробничих потужностей, збільшення комунікації між відділами, департаментами та філіями, оновлення технічної та техніко-технологічної бази підприємства, навчання та мотивування працівників, отримання кредитних ресурсів на вигідних умовах для фінансування проектів компанії та ін. Також, було зазначено про необхідність здійснення фінансового планування, а також аналізу та планування водних ресурсів.

До того ж, під час аналізу шляхів досягнення цільових параметрів доходів від реалізації продукції ПрАТ «Укргідроенерго» було визначено, що підприємство постійно працює над збільшенням ефективності своєї діяльності. Наприклад, наразі компанія здійснює дії щодо забезпечення пуску четвертого гідроагрегату Дністровської ГАЕС у кінці 2020 року, планує заходи по проєктах «Будівництво Каховської ГЕС-2» та «Будівництво Канівської ГАЕС» та інше.

Також, було визначено, що на підприємстві діє програма добровільного медичного страхування, виплачується матеріальна допомога на оздоровлення, частково компенсується вартість санаторно-курортного лікування та відпочинку. ПрАТ «Укргідроенерго» приділяє значну увагу розвитку та вдосконаленню персоналу, систематично організовуючи семінари, тренінги та майстер-класи для співробітників компанії.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бойчик І. М. Економіка підприємства: підручник / І. М. Бойчик. – К.: Кондор - Видавництво, 2016. – 378 с.
2. Марцин В. С. Складові фінансового мислення і особливості пріоритетів при плануванні й управлінні економікою / В. С. Марцин // Актуальні проблеми економіки. - 2012. - № 2. - С. 21-30.
3. Азаренкова, Г. М. Фінанси підприємств : навч. посіб. для самостійного вивчення дисципліни / Г. М. Азаренкова, Т. М. Журавель, Р. М. Михайленко. – Київ: Знання-Прес, 2006. – 287 с.
4. Побережець О. В. Оцінка методів планування результатів діяльності промислового підприємства / О. В. Побережець // Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління. – 2016. – Т. 15, вип. 2. – С. 73–87.
5. Гуріна Н. В. Економічна сутність доходів та їх класифікація: проблеми і шляхи вирішення / Н. В. Гуріна // Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер. : Економічні науки. - 2015. - Вип. 12(1). - С. 203-205.
6. Бортнік С. М. Принципи та роль фінансового планування в забезпеченні розвитку підприємства // Вісник Національного університету “Львівська політехніка”. - 2015. - № 819. - С. 15-23.
7. Костецький, Я. І. Прибуток як основне джерело стабільності розвитку сільськогосподарських підприємств / Я. І. Костецький // Видавничо-поліграфічний центр ТНЕУ “Економічна думка”. - 2015. – Т. 19, вип. 2. – С. 85-90.
8. Блонська В. І., Сподарик О. М. Стратегія управління доходами торговельного підприємства в умовах розвитку ринкових відносин / В. І. Блонська, О. М. Сподарик // Науковий вісник НЛТУ. - 2008. - Випуск № 18.6. – С. 117 – 123.

9. Гриньова В. М. Оцінка рівня функціональної повноти виконання управлінських завдань у системі планування операційної діяльності / В. М. Гриньова, М. Ю. Явдак // Бізнес Інформ. - 2014. - № 5. - С. 380-384.
10. Гаркуша Н. М. Факторний аналіз на підприємствах роздрібно́ї торгівлі / Н.М. Гаркуша // Економіка. Управління. Інновації. - 2014. - Випуск № 1 (11). – С. 152 – 159.
11. Куцик В. І. Методи і методичні підходи до планування діяльності підприємства: співвідношення та розвиток у сучасних умовах / В. І. Куцик, В. М. Чаус // Торгівля, комерція, підприємництво. - 2010. - Вип. 11. - С. 261-267.
12. Історія компанії ПрАТ «Укргідроенерго»: [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://uhe.gov.ua/pro_kompaniyu/istoriya_kompaniyi
13. Марцин В. С. Економіка торгівлі: підручник. 2-ге вид., випр. і доп. / В. С. Марцин. – Київ: Знання, 2008. – 603 с.
14. Кабаченко Д. В. Планування фінансової діяльності підприємства: конспект лекцій / Д. В. Кабаченко. – Дніпропетровськ: Національний гірничий університет, 2015. – 21 с.
15. Хваль Ю. А. Управління доходами торговельних підприємств України: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. / Ю. А. Хваль. – Варшава, 2011. – 4 с.
16. Про допомогу у випадках виробничого травматизму: Конвенція МОП від 08.07.1964 № 121 // Конвенції та рекомендації, ухвалені Міжнародною організацією праці : в 2 т. – Т. I (1919 – 1964). – Женева : Міжнар. бюро праці, 1999. – С. 733–746.
17. Сілакова, Г. В. Методи фінансового планування на підприємстві: матеріали II міжнар. наук.-практ. конф. / Г. В. Сілакова, О. А. Базіченко. - Донецьк: ГО «СІЕУ», 2013. Ч. 2. – С. 102–106.
18. Безкровна Л.О. Планування і контроль на підприємстві: навч. посіб. / Безкровна Л.О., Ісайко Т.А., Жуковська Л.Е. – Одеса: ОНАЗ ім. О.С. Попова, 2011. – 116 с.

19. Єрмак, С. О. Планування і контроль на підприємстві: конспект лекцій для студ. ВНЗ / С. О. Єрмак. – Кривий Ріг : [ДонНУЕТ], 2016. – 121 с.
20. Закон України «Про ринок електричної енергії» // Відомості Верховної Ради України. – 2017. – № 27-28.
21. ПрАТ «Укргідроенерго»: [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://uhe.gov.ua/>
22. Звіт про управління (Звіт керівництва) ПрАТ «Укргідроенерго»: [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://uhe.gov.ua/pro_kompaniyu/dokumenty
23. В Україні запрацював новий ринок електроенергії: [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.epravda.com.ua/news/2019/07/1/649204/>
24. Сушарник Я. А. Використання прийомів аналізу для планування витрат підприємства / Я. А. Сушарник // Економіка і регіон. - 2014. - № 6. - С. 54-59.
25. Статистична інформація [Електронний ресурс] // Міністерство енергетики України : [офіційний веб портал]. – Режим доступу: http://mpe.kmu.gov.ua/minugol/control/uk/publish/officialcategory?cat_id=35081
26. Динамічна інфографіка АгроПогода України 2015-2020 рр. : [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://kurkul.com/infographics/view/110>
27. Травень 2020 року у Києві виявився найхолоднішим із початку століття: [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://espresso.tv/news/2020/06/01/traven_2020_roku_u_kyuevi_vyuavyvsya_naykholodnishym_iz_pochatku_stolittya
28. Як змінюється клімат в Україні: [Електронний ресурс] // Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України : [офіційний веб портал]. Режим доступу: <https://mepg.gov.ua/news/35246.html>
29. Аудиторський звіт за результатами державного фінансового аудиту окремих господарських операцій ПрАТ «Укргідроенерго» за період з 01.01.2015 по 31.12.2015 року [Електронний ресурс] // Державна аудиторська

служба України : [офіційний веб портал]. – Режим доступу:
<http://dkrs.kmu.gov.ua/kru/doccatalog/document?id=131938>

30. Аудиторський звіт за результатами державного фінансового аудиту окремих господарських операцій ПрАТ «Укргідроенерго» за період з 01.01.2016 по 31.12.2016 року [Електронний ресурс] // Державна аудиторська служба України : [офіційний веб портал]. – Режим доступу:
<http://dkrs.kmu.gov.ua/kru/doccatalog/document?id=131444>

31. Про затвердження фінансового плану ПрАТ «Укргідроенерго»: Розрядження [Електронний ресурс] // Кабінет Міністрів України. – Режим доступу:
<https://www.rbc.ua/ukr/news/pravitelstvo-prinyalo-finplan-ukrgidroenergo-1514386042.html>

32. Кабмін змінив фінплан «Укргідроенерго» на 2019р, чистий прибуток збільшили на 800 млн грн: [Електронний ресурс]. Режим доступу:
<https://expro.com.ua/novini/kabmn-zmniv-fnplan-ukrgidroenergo-na-2019r-chistiy-pributok-zblshili-na-800-mln-grn>

33. Кабмін скоротив план отримання прибутку для "Укргідроенерго" в 4 рази: [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://biz.censor.net/news/3207441/kabmin_sokratil_plan_polucheniya_pribyli_dlya_ukrgidroenergo_v_4_raza

34. Кабмін затвердив фінплан «Укргідроенерго» на 2020 рік: [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://zik.ua/news/2019/08/14/kabmin_zatverdyy_finplan_ukrgidroenergo_na_2020_rik_162639

35. Стратегічний план розвитку ПрАТ "Укргідроенерго" на 2019-2023 роки: [Електронний ресурс]. Режим доступу:
https://uhe.gov.ua/sites/default/files/2019-04/%D0%A1%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%B3%D1%96%D1%8F_2019_2023.pdf

36. Газуда М. В., Мошак О. В. Планування і контроль на підприємстві: навч.-метод. комплекс / М. В. Газуда, О. В. Мошак – Ужгород: ДВНЗ «УжНУ», 2018. – 62 с.

37. Ставерська Т. О., Андрющенко І. С. Фінансове планування та прогнозування в підприємствах і фінансових установах : навч. посіб. / Т. О. Ставерська, І. С. Андрющенко. – Харків: Видавець Іванченко І. С., 2013. – 146 с.

ДОДАТКИ

Додаток А

Підприємство Публічне акціонерне товариство
«Укргідроенерго»
(найменування)

Дата (рік, місяць, число)

за ЄДРПОУ

КОДИ		
2016	01	01
20588716		

**Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за 2015 р.**

Форма № 2

Код за ДКУД

1801003

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	4 469 210	2 582 327
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(2 218 897)	(1 311 379)
Валовий: прибуток	2090	2 250 313	1 270 948
збиток	2095	-	-
Інші операційні доходи	2120	37 786	49 766
Адміністративні витрати	2130	(112 248)	(103 845)
Витрати на збут	2150	-	-
Інші операційні витрати	2180	(51 518)	(44 888)
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	2 124 333	1 171 981
збиток	2195	-	-
Доход від участі в капіталі	2200	-	-
Інші фінансові доходи	2220	22 266	45 544
Інші доходи	2240	12 480	12 584
Фінансові витрати	2250	(13 214)	(9 895)
Втрати від участі в капіталі	2255	-	-
Інші витрати	2270	(817 916)	(693 515)
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	1 327 949	526 699
збиток	2295	-	-
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	(237 406)	(50 733)
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	-	-
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	1 090 543	475 966
збиток	2355	-	-

Додаток Б

Підприємство Публічне акціонерне товариство
«Укргідроенерго»
(найменування)

Дата (рік, місяць, число)
за ЄДРПОУ

КОДИ		
2017	01	01
20588716		

**Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за 2016 р.**

Форма № 2 Код за ДКУД 1801003

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	5 997 813	4 469 210
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(2 625 725)	(2 218 897)
Валовий: прибуток	2090	3 372 088	2 250 313
збиток	2095	-	-
Інші операційні доходи	2120	24 954	37 786
Адміністративні витрати	2130	(128 306)	(112 248)
Витрати на збут	2150	-	-
Інші операційні витрати	2180	(89 640)	(51 518)
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	3 179 096	2 124 333
збиток	2195	-	-
Доход від участі в капіталі	2200	-	-
Інші фінансові доходи	2220	119 376	22 266
Інші доходи	2240	3 040	12 480
Фінансові витрати	2250	(275 337)	(13 214)
Втрати від участі в капіталі	2255	-	-
Інші витрати	2270	(308 484)	(817 916)
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	2 717 691	1 327 949
збиток	2295	-	-
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	(507 973)	(237 406)
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	-	-
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	2 209 718	1 090 543
збиток	2355	-	-

Додаток В

Підприємство Приватне акціонерне товариство
«Укргідроенерго»
 (найменування)

Дата (рік, місяць, число)

за ЄДРПОУ

КОДИ		
2018	01	01
20588716		

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за 2017 р.

Форма № 2

Код за ДКУД

1801003

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	5 716 400	5 997 813
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(2 767 634)	(2 625 725)
Валовий: прибуток	2090	2 948 766	3 372 088
збиток	2095	-	-
Інші операційні доходи	2120	76 443	24 954
Адміністративні витрати	2130	(199 277)	(128 306)
Витрати на збут	2150	-	-
Інші операційні витрати	2180	(684 379)	(89 640)
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	2 141 553	3 179 096
збиток	2195	-	-
Доход від участі в капіталі	2200	-	-
Інші фінансові доходи	2220	196 959	119 376
Інші доходи	2240	11 527	3 040
Фінансові витрати	2250	(263 877)	(275 337)
Втрати від участі в капіталі	2255	-	-
Інші витрати	2270	(281 799)	(308 484)
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	1 804 363	2 717 691
збиток	2295	-	-
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	(338 830)	(507 973)
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	-	-
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	1 465 533	2 209 718
збиток	2355	-	-

Додаток Г

Підприємство Приватне акціонерне товариство
«Укргідроенерго»
 (найменування) за ЄДРПОУ

Дата (рік, місяць, число)

КОДИ		
2019	01	01
20588716		

**Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за 2018 р.**

Форма № 2

Код за ДКУД

1801003

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	7 960 791	5 716 400
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(3 157 097)	(2 767 634)
Валовий: прибуток	2090	4 803 694	2 948 766
збиток	2095	-	-
Інші операційні доходи	2120	83 638	76 443
Адміністративні витрати	2130	(317 093)	(199 277)
Витрати на збут	2150	-	-
Інші операційні витрати	2180	(148 300)	(684 379)
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	4 421 939	2 141 553
збиток	2195	-	-
Доход від участі в капіталі	2200	-	-
Інші фінансові доходи	2220	190 612	196 959
Інші доходи	2240	175 537	11 527
Фінансові витрати	2250	(291 336)	(263 877)
Втрати від участі в капіталі	2255	-	-
Інші витрати	2270	(9 009)	(281 799)
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	4 487 743	1 804 363
збиток	2295	-	-
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	(819 487)	(338 830)
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	-	-
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	3 668 256	1 465 533
збиток	2355	-	-

Додаток Д

Підприємство Приватне акціонерне товариство
«Укргідроенерго»
 (найменування)

Дата (рік, місяць, число)

за ЄДРПОУ

КОДИ		
2020	01	01
20588716		

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за 2019 р.

Форма № 2

Код за ДКУД

1801003

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	8 262 350	7 960 791
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(4 069 019)	(3 157 097)
Валовий: прибуток	2090	4 193 331	4 803 694
збиток	2095	-	-
Інші операційні доходи	2120	100 661	83 638
Адміністративні витрати	2130	(475 424)	(317 093)
Витрати на збут	2150	(46 601)	-
Інші операційні витрати	2180	(475 375)	(148 300)
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	3 296 592	4 421 939
збиток	2195	-	-
Доход від участі в капіталі	2200	-	-
Інші фінансові доходи	2220	232 112	190 612
Інші доходи	2240	674 729	175 537
Фінансові витрати	2250	(251 945)	(291 336)
Втрати від участі в капіталі	2255	-	-
Інші витрати	2270	(5 720)	(9 009)
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	3 945 768	4 487 743
збиток	2295	-	-
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	(723 158)	(819 487)
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	-	-
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	3 222 610	3 668 256
збиток	2355	-	-